

Zrubcova „kaplnka“

Kaplnka, menší objekt, kde možno meditovať, rozjímať, duchovne rásť a rozmýšľať o nádhre života a možnostiach, ktoré ponúka. Kaplnka, priestor, kde sa možno ponoriť do hlbín ľudskej duše a vynoriť sa bohatší o poznanie nepominuteľných hodnôt Ducha. Kaplnka, miesto, kam možno prichádzať, vstúpiť do ticha a odchádzať plný sily, odhodlania a nových ideí...

Zrubcova „kaplnka“, profánný objekt. Stal sa priestorom, kde sa rodili nové myšlienky, vytváral sa základ nových literárnych a kultúrnych diel. Tu našli priaznivé prostredie významné osobnosti slovenskej literatúry a niektorí mecenáši, ktorým osud literatúry nebol ľahostajný.

Zrubcova „kaplnka“ bola pivnička – pracovňa Laca Zrubca. V pivničke často písal svoje knihy, sníval svoje sny o Slovensku, stretával sa so svojimi priateľmi, tu sa zrodili mnohé krásne a plodné myšlienky, ale tiež spôsob ich realizácie, ich premeny na činy či literárne diela.

Zrubcova „kaplnka“ bola nevšedná pracovňa, nachádzala v priestore jeho domu na Kláštornej ulici pod nitrianskym Zoborom, Pracovňu nazval výstižne kaplnkou prof. PhDr. Andrej Červeňák, DrSc., pretože v tomto prostredí,

presýtenom jedinečnými myšlienkami, nápadmi a literárnym duchom, vznikli mnohé projekty: zborníky, Almanach Nitra a knihy...

Zrubcova pivnička sa stala legendárnou a pre mnohých návštevníkov nezabudnuteľnou svojou atmosférou, zaujímavým interiérom, miestom, kde sa každý cítil uvoľnene a príjemne, pretože z každého kúta miestnosti prúdila energia priateľstva a tvorivosti.

Tu, v tomto priestore, sa diskutovalo aj o činnosti Čakanky a jej literárnej súťaži. Laco Zrubec bol ten, ktorý stál pri zrode súťaže, podporoval jej začiatky a tešil sa z úspechov ocenených autorov. Nezištne podporoval všetky kultúrne aktivity Čakanky, bol jej duchovným otcom. Patril k tým spisovateľom, ktorí sa úprimne vedeli radovať z úspechu iných a všestranne ich podporovať. Na Čakanku, n. o., upozornil verejnosť aj svojimi tromi knihami vydanými vo vydavateľstve Čakanka. Išlo o Slávnych Slovákov sveta, Dedinku v údolí a publikáciu Poznáš svoj rodokmeň?

Na Laca Zrubca by sme nemali zabudnúť a pravidelne si jeho osobnosť a dielo pripomínať. Aj preto sme vybrali zo spomienok niektorých významných osobností, ktoré Laca Zrubca poznali a Zrubcovu „kaplnku“ navštívili alebo pravidelne navštevovali, aby sme si pripomenuli jeho jedinečnú osobnosť a dielo. 4. októbra 2021 uplynie 90 rokov od jeho narodenia.

Monsignor ThDr. Viliam Judák, nitriansky diecézny biskup:

Nevyblednuté spomienky na spisovateľa Ladislava Zrubca

Dychtivo, so zvedavosťou som ako gymnazista siahal pravidelne po historických populárnych článkoch od „nejakého“ Laca Zrubca predovšetkým v týždenníku Život. Vždy boli tieto príspevky písané populárnym štýlom, plné odkrývania neznámeho sveta pre dušu študenta.

Keď som ho mal možnosť aj osobne spoznať, bol už poznačený šedinami a predstavoval pre mňa človeka plného historických tajomstiev. Priznávam, že v kútiku srdca som mu závidel jeho rozhľad k histórii, ku ktorej som inklinoval, a ešte viac jeho spisovateľský šarm. Aj keď jeho spisovateľský záber bol oveľa širší: dráma, poézia, próza, scenáristika, predsa

vždy som ostával jeho obdivovateľom a čitateľom predovšetkým v oblasti literatúry faktu.

V neskorších rokoch, najmä s obnoveným vydávaním Almanachu Nitra, som bol s ním v príležitostnom kontakte aj vďaka pánovi prof. Jozefovi Vladárovi a prof. Andrejovi Červeňákovi. Títo „starí páni“, ako sa mi javili pred rokmi, ma občas aj medzi seba prizvali. Párkrát, keď moja cyklistická trasa viedla na Zobor, som sa zastavil medzi nimi v povestnej „Lacovej pivničke“, ktorá však v podstate pivničkou nebola. Bola to miestnosť, štýlovo zariadená, ktorá bola súčasťou jeho rodinného domu na Kláštornej ulici. Tu nikdy nechýbalo dobré víno a chutné pagáče, ale predovšetkým bola naplnená dobrým a múdrom slovom.

Aj tu, okrem množstva kníh a článkov, ktoré vytvoril, zaznievala z jeho úst životná múdrosť, prežitá i naštudovaná. Zvyčajne to začínalo a končilo pri famóznej dobročinnnej Žofii Bosniakovej, na ktorú bol Majster L. Zrubec hrdý ako na svoju šuriansku rodáčku. Takmer vždy pohnutý, so slzami v očiach hovoril o starobylosti Nitry a jej zašlej sláve, ale aj o bohatosti slovenských dejín, ktorým venoval celý svoj plodný život.

Takto ostal v mojej pamäti ako človek vzácny, ktorý si neuchovával duševné bohatstvo pre seba, ale pochopil, že k podstate človeka patrí jeho schopnosť tvoriť, meniť seba a svet okolo seba – poslanie a umenie človeka, ktorý odhaľuje to, čím človek je a čím môže byť. Platí to aj v tomto prípade, ako to výstižne vyjadril židovský filozof Martin Buber: „S každým človekom do sveta prichádza niečo, čo ešte nebolo, čosi pôvodné a jedinečné. Povinnosť každého v Izraeli je vedieť a mať na pamäti, že svojou povahou je vo svete jediný a ešte nikto podobný na svete nebol, pretože keby už niekedy niekto taký existoval, nebolo by potrebné jeho narodenie.“

JUDr. Peter Korec, významný sponzor kníh a priateľ literatúry

V mojej predstavivosti...

„V mojej predstavivosti stále vidím majstra Laca Zrubca študovať v mnohých archívoch na Slovensku i v Čechách, ako aj v Budapešti a vo Viedni.

Zároveň sa vidím sedieť spolu s ním i s našimi spoločnými priateľmi – Lackom Ťažkým, Andrejom Červeňákom a Jozefom Vladárom – v jeho pivničke na Kláštornej ulici na nitrianskom Zobore a rozprávať sa. Ved' aj

z týchto neformálnych posedení a priateľských besied na mnohé námety z histórie vznikali podnety na ich napísanie nielen pre periodiká, ale aj knižné tituly, napr. dielo Vykopaná pravda.“

Drahomíra Pechočiaková, spisovateľka:

Toto mi zišlo na um...

Jedno nedeľné odpoľudnie sa ohlásil známy z Bratislavy, že sedia u Zrubca v „kaplnke“ aj s priateľom, že by sa chceli so mnou stretnúť. Priateľ známeho, austrálsky Slováč Vlado V., rodák zo Šurian, sa chcel stať členom Maticy slovenskej v Nitre. Okrem toho dvaja rodáci mali na čo spomínať. Pri pohári vína diskutovali o všetkom možnom, najviac o aktuálnom spoločenskom dianí. Odvtedy sme aj s Vladom navštívili Lackovu kaplnku veľakrát. Stretávali sme sa tam s priateľmi, z ktorých viacerí boli už známi spisovatelia, vedci, umelci...

Bolo to na prelome tisícročí – v roku 2000, keď Lackovi čerstvo vyšla kniha Slávni Slováci sveta. Priznala som sa, že aj ja píšem. Naliehali, aby som rukopis priniesla.

Keď som šla na Zobor, do tašky som si prihodila aj svoje básne.

Sedeli pri vínku s Andrejom (Červeňákom) v kaplnke a diskutovali o Almanachu. Ponúkli ma.

Prisadla som si, tašku položila vedľa seba a podvedome držala na nej ruku, akoby tie básne mali z nej vyskočiť, nevedela som sa rozhodnúť. Napokon som rukopis vybrala a podala ho Lackovi.

Listoval, zamyslený obracal stránku za stránkou, monitoroval očami. Chvíľu bolo ticho. Odrazu zdvihol hlavu a z úst mu vyletelo: „To nie je insita!“ pozrel na Andreja.

Pichlo ma! Máš, čo si chcela, pomyslela som si, aj som sa v duchu pousmiala.

V nasledujúcich rokoch sme obaja vydali desiatky kníh. Prežili sme s Lackom roky v Matici, navštívili miesta – doma i v zahraničí, o ktorých sa nám predtým azda ani nesnívalo, zoznámili sa s mnohými vzácnymi ľudmi... Toto mi zišlo na um. Bol si výnimočný priateľ, Lacko.

Česť tvojej pamiatke!

Priatelia v Zrubcovej „kaplnke“ roku 2001, prvý zľava Laco Zrubec,
(foto V. Vondra).

Milan Vinco Částa, básnik:

Moje zoznámenie s Lacom Zrubcom

„Pozval ma do „Kaplanky“ – pracovne v podpivničenej časti jeho domu na Zobore. Knižnica, obrazy, stôl, štyri stoličky a barový pultík. Útulná miestnosť vyžarujúca pokoj a priateľstvo. „Sadni si,“ Lacko pri bare nalieval víno. Pohodne som sa usadil a pozoroval som maestra, ako sa mu čoraz viac rozžiaruje tvár. „Dúfal som, že si sadneš na TÚ stoličku!“ Povedal s nadšením: „Vieš, čie JE TO MIESTO?“ Prisadol si a naše poháre sa tajomne rozozvučali. „Prípitok na mojich dvoch priateľov, ktorí tu sedávali pred tebou, je to ich tunajší pľac.“ Rozhovoril sa o sochárovi Vojtechovi Matušincovi (19. 2. 1917 – 27. 9. 1992) a filozofovi MUDr. Pavlovi Straussovi (30.8. 1912 – 3. 6. 1994). „Táto legátka roky čaká na teba!“ dodáva s úsmevom. Pochopil som, bol to test a ja som mal to veľké šťastie dostať Literárnu cenu náhody, Osudu. Od tejto chvíle sa narodil Môj literárny Otec Lacko Zrubec.

Stal som sa jeho chránencom a žiakom. Zoznamoval ma s bardami slovenskej literatúry. V roku 2008 na slávnosti v Dolnej Krupej ma prijímal do Spolku slovenských spisovateľov. „Neponáhľaj sa pri písaní, vynos to! Ako žena, čím dlhšie, tým lepšie,“ povzbudzoval ma. Uvádza do života tri moje knihy

slovami: „Vždy je sviatok, keď na Slovensku vyjde samostatná knižná publikácia.“ Boli to moje šťastné chvíle. Cítil som, ako mi žičí tieto okamihy. „Príbehy považujem za vrchol básnickej tvorby a píšu sa neľahko. Musí byť prológ, epilóg a v strede katarzia. Jednu som si vybral, je veľmi skutočná a v tom je práve ten kumšt.“ Recituje: Zemou letí... „Toto sú typické Milanove príbehy, ktoré sú mne veľmi blízke.“

Nesmierne som si vážil jeho slová a rád som navštevoval „Kaplňku“. Tu sa zrodilo veľa nápadov, ktoré prerástli do nových kníh – trvalej hodnoty Slovenského národa. Od Života som dostal vyznamenanie – byť priateľom prof. Červeňáka, prof. Vladára a Laca Zrubca.

Laco Zrubec s prof. PhDr. Andrejom Červeňákom na 1. ročníku súťaže o Literárnu cenu Čakanky v roku 2010 v Dolnej Krupej

